

Peter Dahlén om

PAT AND MIKE

Tidig film om tävlingsidrottande kvinna

Peter Dahlén

Institut för informations- och medievitenskap, Universitetet i Bergen

Amerikanska spelfilmer om kvinnliga idrottare gjorda före eller under andra världskriget får man leta efter med ljus och lycka. Under 1930-talet fanns förvisso filmer med simstjärnan Esther Williams och konståkningsstjärnan Sonja Henie, men det var inga tävlingsfilmer, utan handlade mer om uppvisning av färdigheter och kvinnligt behag. Det tycks vara först vid ingången till 1950-talet som filmer med tävlingsidrottande kvinnor som huvudtema dyker upp.

År 1951 kom *Hard, Fast and Beautiful*, med manus av Martha Wilkerson och regisserad av Ida Lupino (för bolaget RKO). Den handlade om en tennisspelande kvinna, Florence, och utvecklar sig till en varnande historia om vad som kan hända om kvinnor sätter sina egna intressen och karriärbehov före sina familjemässiga förpliktelser (Baker 2003, s. 78-83). När Florence visar intresse för tennissporten ordnar hennes mor så att dottern kan delta i turneringar i Philadelphia, New York, Wimbledon och övriga Europa. Florence vinner sina matcher vilket leder till att hennes kärleksfulle men passiva fader och hängivne pojkvän, Gordon, åsidosätts, alltmedan Florence och modern satsar allt på framgång och materiella belöningar. I den roman från 1931 som gav underlag åt filmen slutar historien med att den tennisspelande kvinnan står självständig och stark. Inför filmatiseringen tjuugo år senare bestämde filmens producent William Fadimar att slutet måste ändras och tillpassas tidens rådande (konservativa) könsrolls- och familjeideal. Filmen slutar därför med att Florence tar avstånd från modern och ger upp sin tenniskarriär: trots sina idrottsliga framgångar, känner hon sig alltmer illa till mods eftersom hon måste offra familjelivet, vilket leder till att hon i stället gifter sig med Gordon och satsar på förhållandet med honom.

"Not much meat on her, but what's there is cherce"
– Mike Conovan (Spencer Tracy) beskriver sin adept Pat Pemberton (Katharine Hepburn).

Året efter, 1952, kom en annan film om en idrottande kvinna, *Pat and Mike*, med det kända skådespelarparet Katharine Hepburn och Spencer Tracy i huvudrollerna. I *Pat and Mike* finns en betydligt mer positiv syn på tävlingsidrottande kvinnor, om än med vissa förbehåll. Filmen handlar om Pat Pemberton (Katharine Hepburn), som är gymnastiklärare vid en högskola (college) och talangfull i såväl tennis som golf; liksom i *Hard, Fast and Beautiful* handlar det alltså om individuella idrotter med förankring i samhällets övre skikt. Pat har en relation med kollegan Collier Weld, men denne vill kontrollera Pat på ett sätt som gör henne osäker på sig själv. Bland annat skrattar han hånfullt när hon gör misstag i sin första professionella tennismatch.

Snart får idrottsagenten och promotorn Mike Conovan (Spencer Tracy) upp ögonen för Pats idrottstalang och skriver kontrakt med henne. Mike är också kontrollerande, men på yrkesmässiga grunder: han inrättar ett hårt träningsregemente för Pat, vilket resulterar i framgång på idrottsarenan. Pojkvännen Collier är däremot mindre nöjd eftersom Pat glider ur hans kontroll. Så småningom uppstår också tycke på ett personligt plan mellan Pat och Mike, och efter en kamp mellan Collier och Mike slutar filmen med att Pat och Mike, efter sedvanliga förvecklingar, blir ett par. Till skillnad från Collier strävar Mike inte efter att dominera Pat även privat. Detta leder till att Pat når stora framgångar som golfare. Även om den kvinnliga huvudkaraktärens tävlingsidrottsliga karriär här bejakas på ett annat sätt än i *Hard, Fast and Beautiful*, är det alltså ändå tack vare en man som hon kan realisera sina drömmar om en idrottskarriär. I filmen förekommer heller inga barn eller föräldrar till Pat, vilket eliminerar konflikter kring mer familjemässiga relationer. Förvisso kan det också ha berott på Hepburns relativt höga ålder vid det är laget: hon var 44 år.

Pat and Mike var den sjunde filmen som ett av Hollywoods stora romcom-par, Katharine Hepburn och Spencer Tracy, gjorde tillsammans. Romansen pågick för övrigt också utanför rampljuset.

I *Pat and Mike* får vi i flera realistiska tävlingscener bland annat se Pat tävla mot tidens stora kvinnliga golfstjärna, Babe Didrikson Zaharias, som spelar sig själv. Filmens klassmässiga perspektiv – fokuset på högreståndssporterna golf och tennis – ger sig emellertid också till känna i en något stereotyp och nedlåtande skildring av en tungviktsboxare, David Hucko (Aldo Ray), som agenten Mike också har i sitt stall. David framställs som en barnliknande gorilla med låg IQ och dåligt självförtroende, helt styrd av och bortkommen utan Mike. Här träder dock den sympatiska Pat in och hjälper David att tro på sig själv, vis av sina egna erfarenheter av att ha blivit styrd och nedtryckt av Collier.

Det Oscarsnominerade manuset till *Pat and Mike* skrevs av Ruth Gordon och Garson Kanin efter att ha Kanin hade sett Katharine Hepburns atletiska talanger när hon spelade tennis mot självaste Bill Tilden. Filmens skrevs alltså specifikt för Hepburn. I filmens tävlingscener från både tennis- och golfbanor ser man också att Hepburn verkligen är en skicklig idrottare. Dock ser man i mötet med Babe Didrikson Zaharias och andra proffsgolfare att hon inte är mer än en mycket god amatör, tekniskt sett. Enligt filmskribenten Randy Williams gör Hepburn även alla scener från tennismatcher själv (2006, s. 178 f). Detta ställer jag mig något tvivlande till; man får bevisligen se Hepburn slå bollen i närbild, men när hela planen och även hennes motståndare visas i bild och de slår mot varandra, ser vi Hepburn på långt avstånd från läktarperspektiv, bakifrån, spelande mycket professionellt – litet väl professionellt, enligt min mening. Här tycks de alltså ha använt sig av en annan och bättre spelare. Detta förtar dock inte filmens charm och autenticitet i skildringen av tävlingsidrottens värld: Hepburn spelar själv i alla golfscener och i de flesta tenniscener, och det är en glädje att se henne spela, både som idrottare och skådespelare.

Länkar

Pat and Mike på [IMDb](#)

Pat and Mike på [amazon.co.uk](#)

Litteratur

Baker, Aaron (2003): *Contesting Identities. Sports in American Film*, Urbana and Chicago: University of Illinois Press.

Williams, Randy (2006): *Sports Cinema – 100 Movies. The Best of Hollywood's Athletic Heroes, Losers, Myths, & Misfits of the Silver Screen*, New Jersey: Limelight Editions.

Copyright © Peter Dahlén 2008